

Tamara Anna Galbarczyk

Wybrane aspekty zarządzania płynnością finansową sektora bankowego w Polsce

---

Ekonomiczne Problemy Usług nr 38, 134-142

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

TAMARA ANNA GALBARCZYK

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

WYBRANE ASPEKTY ZARZĄDZANIA PLYNNOŚCIĄ FINANSOWĄ SEKTORA BANKOWEGO W POLSCE

Wprowadzenie

„Płynność płatnicza to zdolność banku do finansowania aktywów i terminowego wykonywania zobowiązań w toku normalnej działalności lub w innych warunkach, które można przewidzieć, bez konieczności poniesienia straty”¹.

Banki są zobligowane do utrzymywania płynności dostosowanej do rozmiarów i rodzaju działalności, w sposób zapewniający wykonanie zobowiązań zgodnie z terminami ich płatności². W tym celu stosują obowiązujące zasady zarządzania płynnością, uwzględniając wpływ warunków rynkowych³. Szczegółowe zasady dotyczą utrzymania odpowiedniej bazy depozytowej oraz właściwej struktury finansowania i wskaźników płynności⁴.

Opracowanie jest próbą syntetycznego ujęcia z jednej strony obowiązujących regulacji ostrożnościowych, a z drugiej – działań banków podejmowanych w zarządzaniu płynnością finansową z uwzględnieniem sytuacji płynnościowej w sektorze bankowym w latach 2002–2007.

Prawne aspekty zarządzania płynnością finansową w bankach

W zarządzaniu płynnością finansową obowiązują regulacje ostrożnościowe dotyczące funduszy własnych, współczynnika wypłacalności, rezerw obowiązkowych i norm płynności.

Fundusze własne banku obejmują fundusze podstawowe i uzupełniające⁵. Minimalny wymagany poziom tych funduszy wynosi równowartość 5 mln euro, a w przypadku zrze-

---

¹ Uchwała KNB nr 9/2007 z dnia 13.03.2007 r. w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności, Dział NBP 3 poz. 11, par. 1 ust. 2 pkt 2.

² Ustawa z dnia 29.08.1997 r. Prawo bankowe, DzU 140 poz. 939 z późn. zm., art. 8.

³ Uchwała KNB nr 9/2007 z dnia 13.03.2007 r., par. 3 ust. 2.

⁴ Por. W. Żółtkowski: *Zarządzanie ryzykiem bankowym w praktyce*. CeDeWu, Warszawa 2007, s. 190.

⁵ Elementy funduszy własnych wymienia ustawa z dnia 29.08.1997 r. Prawo bankowe, *op.cit.*, art. 127 oraz ustawa z dnia 7.12.2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, DzU 119, poz. 1252, art. 10 ust. 2, a także regulacje nadzoru bankowego, np. uchwała KNB

szonych banków spółdzielczych – 1 mln euro⁶. Z kolei dla banków zrzeszających ustawa wymaga co najmniej czterokrotności minimalnych kapitałów dla banków działających samodzielnie⁷, czyli obecnie, jest to równowartość 20 mln euro. Poza tym wielkość funduszy własnych powinna być dostosowana do rodzaju czynności bankowych przewidzianych dla banku i do rozmiaru zamierzonej działalności⁸.

Bank jest zobowiązany utrzymywać sumę funduszy własnych oraz dodatkowych pozycji bilansu ustalonych przez nadzór bankowy na określonym poziomie⁹. Odpowiednie wyposażenie kapitałowe banków stanowi bufor w przypadku ponoszenia strat w wyniku podejmowanego ryzyka (element pasywnej strategii zarządzania ryzykiem).

Polityka zarządzania kapitałem obejmuje m.in. długoterminowe cele kapitałowe, preferowaną strukturę kapitału, kapitałowe plany awaryjne. Zarząd jest odpowiedzialny za odpowiednie ustalenie całkowitego wymaganego poziomu kapitału na pokrycie wszystkich istotnych rodzajów ryzyka i jego jakościową ocenę¹⁰. Relację funduszy własnych posiadanych do wymaganych prezentuje tabela 1.

Tabela 1

Wymogi kapitałowe i poziom kapitałów własnych w polskim sektorze bankowym

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005	2006	2007
1	2	3	4	5	6	7
Banki komercyjne						
Liczba na koniec roku	59	58	57	54	51	50
F. podstawowe i uzupełniające ⁶ w mln zł	45305,1	46241,8	49218,6	51947,9	56255,8	57376,8
Fundusze własne (regulacyjne) w mln zł	38477,2	38123,9	40004,8	42462,6	47391,5	b.d.
Całkowity wymóg kapitałowy w mln zł	22270,0	22321,9	20782,6	23598,7	28994,5	38173,4
Stosunek funduszy regulacyjnych do całkowitego wymogu kapitałowego w %	172,8	170,8	192,5	180,0	163,5	-
Banki spółdzielcze						
Liczba na koniec roku	605	600	596	588	584	581
F. podstawowe i uzupełniające ⁶ w mln zł	2265,0	2626,6	2894,3	3390,9	3827,2	4461,7
Fundusze własne (regulacyjne) w ml zł	2080,6	2439,9	2713,9	3182,9	3728,0	b.d.

nr 1/2007 z dnia 13.03.2007 r., DzUrz NBP 2 poz. 3, uchwała KNB nr 2/2007 z dnia 13.03.2007 r.; DzUrz NBP 3 poz. 4.

⁶ Ustawa z dnia 29.08.1997 r. Prawo bankowe, *op.cit.*, art. 32 ust. 1 i 2, art. 128 ust. 1 pkt 1.

⁷ Ustawa z dnia 7.12.2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych..., art. 2 pkt 2.

⁸ Ustawa z dnia 29.08.1997 r. Prawo bankowe, *op.cit.*, art. 30 ust. 1 pkt 1a.

⁹ *Ibidem*, art. 128 ust. 1 pkt 2.

¹⁰ Uchwała KNB nr 4/2007 z dnia 13.03.2007 r. w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego DzUrz NBP 3 poz. 6, par. 44 ust. 3, par. 46.

1	2	3	4	5	6	7
Całkowity wymóg kapitałowy w mln zł	1246,5	1375,7	1536,5	1731,5	2128,0	2578,9
Stosunek funduszy regulacyjnych do całkowitego wymogu kapitałowego w %	166,9	177,4	176,6	183,8	175,2	-

* bez pomniejszeń.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NBP (www.nbp.pl).

W latach 2002–2006 w obu grupach banków fundusze własne regulacyjne, określające skalę dopuszczalnego ryzyka, znacznie (ponad 1,5 raza) przewyższały całkowity wymóg kapitałowy. W przypadku funduszy podstawowych i uzupełniających przewaga ta byłaby jeszcze wyższa.

Współczynnik wypłacalności jest wyliczany jako relacja funduszy własnych powiększonych o kapitał krótkoterminowy do pomnożonego przez 12,5 całkowitego wymogu kapitałowego¹¹. Musi być on utrzymywany na wymaganym poziomie¹².

W latach 2002–2007 większość banków utrzymywała współczynnik wypłacalności na poziomie wymaganym. W 2002 roku współczynnik niższy od wymaganego miało 6 banków komercyjnych i 10 spółdzielczych, zaś w 2003 roku – 2 banki komercyjne i 2 spółdzielcze. Od 2004 roku wszystkie banki komercyjne utrzymują wymagany współczynnik wypłacalności. Z kolei wymaganego współczynnika wypłacalności nie osiągnęły 3 banki spółdzielcze w 2004 roku, 1 – w 2005 roku i 1 – w 2007 roku¹³. W latach 2003 oraz 2005–2007 średni współczynnik wypłacalności banków spółdzielczych był wyższy niż banków komercyjnych. Zmiany współczynnika wypłacalności w analizowanym okresie przedstawia tabela 2.

Tabela 2

Współczynnik wypłacalności (w %)

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Banki komercyjne	13,8	13,7	15,5	14,5	13,2	12,0
Banki spółdzielcze	13,4	14,2	14,1	14,7	14,0	13,8

Źródło: *Sytuacja finansowa banków w 2006 r. Synteza*. NBP, Warszawa 2007, s. 64 oraz *Raport o sytuacji banków w 2007 r.* KNF, Warszawa 2008, tab. 5.

¹¹ Uchwała KNB nr 1/2007 z dnia 13.03.2007 r. ..., par. 10

¹² Ustawa z dnia 20.08.1997 r. Prawo bankowe; *op.cit.*, art.128 ust. 1 pkt 3.

¹³ *Sytuacja finansowa banków w 2006 r. Synteza*. NBP, Warszawa 2007, s. 64 oraz *Raport o sytuacji banków w 2007 r.* KNF, Warszawa 2008, tab. 5.

Rezerwy obowiązkowe wpływają na możliwości kreacji pieniądza kredytowego przez banki oraz na wysokość oprocentowania kredytów. Pełnią również rolę rezerwy płynności. Zmiana poziomu rezerw w jednakowym stopniu obejmuje wszystkie banki. Instrument ten nie działa selektywnie i nie jest to instrument szybkiego oddziaływania. Powinien być stosowany do kształtowania płynności długookresowej, bo jest relatywnie mało elastyczny¹⁴.

W Polsce rezerwy obowiązkowe odprowadzane są od środków płatnych na żądanie oraz terminowych, z wyjątkiem wyłączonych z podstawy naliczania¹⁵. Maksymalną wysokość określa ustawa¹⁶, a aktualnie stopa rezerw obowiązkowych od wszystkich rodzajów wkładów wynosi 3,5%¹⁷. Rezerwa podlega odprowadzeniu na rachunek bieżący w NBP lub rachunek rezerw obowiązkowych¹⁸. Kwota rezerwy jest oprocentowana wg stopy równej 0,9 stopy redyskonta¹⁹. Naruszenie obowiązku odprowadzenia rezerwy skutkuje koniecznością zapłaty odsetek w wysokości dwukrotności stopy kredytu lombardowego. Bank może wykorzystywać w ciągu dnia utrzymywaną w NBP rezerwę do bieżących rozliczeń pieniężnych²⁰.

Wielkość zgromadzonych rezerw pokazuje, do jakiego rzędu środków płynnych banki mają dostęp bez żadnych dodatkowych warunków. Pojawiają się tu jednak koszty utraconych korzyści związanych z utrzymywaniem rezerw w miejsce bardziej dochodowych aktywów²¹.

Tabela 3

Wielkość rezerw obowiązkowych w NBP (stan na koniec roku w mln zł)

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Kwota rezerwy ogółem	13038,8	10220,2	11097,4	12065,3	13969,9	16966,0

Źródło: na podstawie Biuletynów Informacyjnych NBP.

Poza omówionymi wyżej regulacjami obowiązują również nadzorcze miary płynności krótko- i długoterminowej, które muszą być utrzymywane na określonym poziomie. Miary

¹⁴ Por. A. Kaźmierczak: *Polityka pieniężna w gospodarce rynkowej*. PWN, Warszawa 2000, s. 103 i 104 oraz M. Iwanicz-Drozdowska, W.I., Jaworski, Z. Zawadzka: *Bankowość. Zagadnienia podstawowe*. Poltext, Warszawa 2006, s. 71.

¹⁵ Uchwała Zarządu NBP nr 15/2004 z dnia 13.04.2004 r. w sprawie zasad i trybu naliczania oraz utrzymywania przez banki rezerwy obowiązkowej; DzUrz NBP 3 poz. 4, par. 2.

¹⁶ Ustawa z dnia 29.08.1997 r. o NBP, DzU 140 poz. 938, art. 39 ust. 2.

¹⁷ Uchwała RPP nr 1/2004 z dnia 30.03.2004 r. w sprawie stóp rezerwy obowiązkowej banków i wysokości oprocentowania rezerwy obowiązkowej; DzUrz NBP 2 poz. 2, par. 1 ust. 1.

¹⁸ Uchwała Zarządu NBP nr 15/2004 z dnia 13.04.2004 r. ..., par. 8. Wyjątek stanowią tu banki spółdzielcze, które utrzymują rezerwy obowiązkowe w banku zrzeszającym.

¹⁹ Uchwała RPP nr 1/2004 z dnia 30.03.2004 r. ..., par. 1 ust.2 i par. 4.

²⁰ Uchwała Zarządu NBP nr 15/2004 z dnia 13.04.2004 r. ..., par. 10, par. 11 ust. 2.

²¹ K. Matthews, J. Thompson: *Ekonomika bankowości*. Przekład R. Kokoszczyński. PWE, Warszawa 2007, s. 111.

płynności krótkoterminowej stanowią: luka oraz współczynnik płynności krótkoterminowej, zaś miary płynności długoterminowej stanowią: współczynnik pokrycia aktywów nie płynnych funduszami własnymi oraz współczynnik pokrycia aktywów nie płynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi²².

Bank spełniający określone warunki może być zwolniony z obliczania i przestrzegania powyższych norm. Jest wówczas jednak zobowiązany do obliczania współczynnika udziału podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności w aktywach ogółem i współczynnika pokrycia aktywów nie płynnych funduszami własnymi²³.

Oddział instytucji kredytowej, jeśli spełnia określone warunki, oblicza i przestrzega jedynie miary płynności krótkoterminowej bądź tylko współczynnika udziału podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności w aktywach ogółem²⁴.

Jeśli miary płynności ukształtowałyby się poniżej limitów, istnieje obowiązek powiadomienia KNF i podjęcia działań zmierzających do przywrócenia poziomu środków zabezpieczających płynność do adekwatnego poziomu²⁵.

Działania banków w zakresie zarządzania płynnością finansową

Zarządzanie ryzykiem realizowane jest na podstawie wewnętrznych strategii i procedur zatwierdzonych przez zarząd. W ramach zarządzania ryzykiem płynności bank wprowadza procedury zarządzania płynnością płatniczą, metody jej identyfikacji, pomiaru i monitorowania oraz plany awaryjne²⁶.

Kiedy pojawia się groźba utraty płynności, bank może wykorzystać środki pochodzące z rezerw gotówkowych, nadobowiązkowych i obowiązkowych, zgromadzonych w NBP. Inną możliwością jest przyjęcie depozytu od innego banku na rynku lokat międzybankowych. Poza tym bank powinien rozważyć możliwość zasilenia finansowego przez akcjonariuszy, a w razie potrzeby może dokonać sprzedaży posiadanych aktywów, np. papierów wartościowych oraz przebudowy struktury aktywów i pasywów.

Dostępność do środków płynnych zależy w głównej mierze od stopnia rozwoju rynku finansowego oraz sytuacji ekonomiczno-finansowej, będącej wyznacznikiem możliwości spłaty zaciągniętych dla ratowania płynności zobowiązań. Ponadto operacje refinansowania wymagają spełnienia określonych wymogów, np. w zakresie ustanowienia zabezpieczeń.

W sytuacji kłopotów z płynnością bank może zaciągnąć kredyt refinansowy²⁷, np. lombardowy, który udzielany jest pod zastaw papierów wartościowych do 85% ich wartości

²² Uchwała KNB nr 9/2007 z dnia 13.03.2007 r. ..., par. 4 ust. 1, 6, 7, par. 5 ust. 1, 7, 8.

²³ *Ibidem*, par. 8 ust. 1 i 2.

²⁴ *Ibidem*, par. 9 ust. 1, 2, 3, 4 i 7.

²⁵ *Ibidem*, par. 12, 13 i 14.

²⁶ Uchwała KNB nr 4/2007 z dnia 13.03.2007 r. ..., par. 13 pkt 9.

²⁷ Ustawa z dnia 20.08.1997 r. o NBP, *op.cit.*, art. 42 ust. 4, art. 44 ust. 1.

nominalnej²⁸. Podlega on spłacie w następnym dniu operacyjnym, ale może być ustalony inny okres wykorzystania. Od kwoty niespłaconej w terminie nalicza się odsetki w wysokości dwukrotności stopy lombardowej²⁹.

Kredyt redyskontowy polega na skupie przez NBP zdyskontowanych weksli, spełniających określone warunki, przed terminem ich płatności z potrąceniem odsetek³⁰.

Zabezpieczeniem kredytu technicznego jest przewłaszczenie papierów skarbowych lub emitowanych przez NBP³¹. Kwota kredytu wynosi 85% wartości nominalnej tych papierów³². Kredyt wykorzystany i spłacony w tym samym dniu roboczym nie podlega oprocentowaniu. Kredyt spłacony w dniu następnym jest oprocentowany wg stopy kredytu lombardowego³³.

Tabela 4

Wielkość kredytu refinansowego w mln zł

Stan na 31 grudnia	Kredyt refinansowy (z wyłączeniem kredytu na inwestycje centralne)	W tym m.in.:		
		redyskontowy	lombardowy	pozostałe
2002	1280,4	0	0	1280,4
2003	1347,7	0	0	1347,7
2004	97,0	0	0	97,0
2005	464,0	0	464,0	0
2006	3221,0	0	3186,2	34,8
2007	1552,0	0	1552,0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Biuletynów Informacyjnych NBP.

Kredyt refinansowy cechuje ograniczona skuteczność. Trudno jest za jego pomocą kontrolować płynność sektora bankowego, m.in. dlatego że współczesne banki cechuje duża niezależność finansowa od banku centralnego. Zamiast refinansować się w NBP mogą się one refinansować na rynku pieniężnym. Poza tym jeśli dysponują własnymi rezerwami,

²⁸ Uchwała Zarządu NBP nr 4/2008 z dnia 1.02.2008 r. w sprawie wprowadzenia „Regulaminu refinansowania banków kredytem lombardowym przez NBP”, DzUrz NBP 18 poz. 31 z późn. zm., Regulamin..., par. 3.

²⁹ *Ibidem*, par. 7 i 9.

³⁰ Uchwała Zarządu NBP nr 2/98 z dnia 27.02.1998 r. w sprawie rodzajów weksli przyjmowanych przez NBP do redyskonta oraz zasad i trybu ich redyskonta, DzUrz NBP 3 poz. 5 z późn. zm., par. 1.

³¹ Uchwała Zarządu NBP nr 5/2008 z dnia 1.02.2008 r. w sprawie wprowadzenia „Regulaminu refinansowania banków w ciągu dnia operacyjnego przez NBP”, DzUrz NBP 3 poz. 4, Regulamin..., par. 1 pkt 1, par. 3.

³² Uchwała Zarządu NBP nr 54/2008 z dnia 13.07.2008 r. zmieniająca uchwałę w sprawie wprowadzenia „Regulaminu refinansowania banków w ciągu dnia operacyjnego przez NBP”, DzUrz NBP 21 poz. 25, par. 4.

³³ Uchwała Zarządu NBP nr 5/2008 z dnia 1.02.2008 r. ..., Regulamin..., par. 6, 7, 12, 13, 15.

nie zależy im na refinansowaniu w NBP, co potwierdzają dane z tabeli 4. Jednocześnie w Polsce, gdzie dużą rolę odgrywa kapitał zagraniczny, banki mogą liczyć na pomoc macierzystych jednostek w regulowaniu płynności.

Operacje otwartego rynku to operacje papierami wartościowymi, których celem jest oddziaływanie na płynność sektora bankowego³⁴. Wśród nich wyróżnia się operacje bezwarunkowe, w których NBP kupuje lub sprzedaje papiery wartościowe po cenie ustalonej na przetargu lub zawartej w umowie. Pozwalają one na regulowanie płynności w okresie długim. Oprócz tego przeprowadzane są operacje warunkowe repo i reverse repo.

Inicjatorem operacji otwartego rynku jest NBP, a banki mogą w nich uczestniczyć dla zapewnienia odpowiedniego poziomu płynności. W tym celu będą wykorzystywać operacje sprzedaży papierów wartościowych NBP albo będą przedstawiać bony pieniężne NBP do wykupu przed terminem zapadłości. Mogą także nabywać papiery wartościowe w ramach operacji otwartego rynku, szczególnie w sytuacji występującej nadpłynności.

Kierunek przeprowadzanych obecnie operacji potwierdza występowanie nadpłynności w sektorze bankowym. W ramach operacji podstawowych NBP emituje i sprzedaje bowiem bony pieniężne lub przeprowadza operacje repo. Oprócz emisji bonów pieniężnych NBP przewiduje w ramach operacji dostrajających możliwość wykorzystywania operacji repo i reverse repo oraz przedterminowy wykup wyemitowanych przez siebie bonów, zaś w ramach operacji strukturalnych – emisję obligacji i ewentualnie ich przedterminowy wykup, a także zakup i sprzedaż papierów wartościowych na rynku wtórnym³⁵.

Tabela 5

Charakterystyka przetargów na bony pieniężne NBP (w cenach nominalnych)

Charakterystyka	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Liczba przetargów	60	52	52	52	52	52
Wartość bonów oferowanych do sprzedaży (w mld zł)	145,4	164,7	143,8	865,1	1025,0	1063,8
Popyt zgłoszony przez oferentów (w mld zł)	264,4	416,9	488,7	1530,2	2700,4	1702,0
Sprzedaż bonów (w mld zł)	135,5	160,2	140,3	857,1	1025,0	997,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Biuletynów Informacyjnych NBP.

W latach 2002–2007 odbyło się 320 przetargów na bony pieniężne NBP, na których sprzedaż bonów w cenach nominalnych wyniosła 3315,6 mld zł, przy czym zgłaszany popyt przewyższał podaż. Ponadto od drugiej połowy września 2000 roku NBP rozpoczął także bezwarunkową sprzedaż obligacji skarbowych w ramach operacji otwartego rynku. W la-

³⁴ M. Sobol: *Polityka pieniężna NBP w drodze do euro*. CeDeWu, Warszawa 2008, s. 142.

³⁵ Uchwała RPP nr 20/2008 z dnia 23.12.2008 r. w sprawie zasad prowadzenia operacji otwartego rynku. DzUrz NBP 25 poz. 32, par. 1.

tach 2002–2003 odbyły się 64 przetargi sprzedaży obligacji skarbowych (outright sale), na których NBP przyjął oferty banków o wartości nominalnej 6,5 mld zł. Od maja 2003 roku operacji takich NBP nie przeprowadza³⁶.

NBP może regulować płynność sektora bankowego także na międzybankowym rynku walutowym poprzez operacje walutowe swap, uznawane za rozwijającą się formę operacji otwartego rynku. Jeśli chce zmniejszyć płynność sektora bankowego, sprzedaje bankom waluty obce z dostawą natychmiastową i odkupi je w uzgodnionym terminie w przyszłości. W ten sposób przyjmuje od banków lokatę terminową.

NBP oferuje także bankom możliwość składania krótkoterminowego (jednodniowego) depozytu. Lokaty przyjmowane są do końca dnia operacyjnego, a zwrot kwoty depozytu wraz z odsetkami następuje w kolejnym dniu operacyjnym. Pozwalają one bankom komercyjnym na zagospodarowanie nadwyżek płynnych środków³⁷.

Analizując działania banków komercyjnych w zakresie zabezpieczenia odpowiedniego poziomu płynności, nie sposób nie wspomnieć na zakończenie o możliwości uzyskania preferencyjnych pożyczek z BFG. Zagrożony utratą wypłacalności bank może uzyskać pomoc BFG po spełnieniu określonych warunków. W latach 2002–2006 BFG przyznał łącznie 22 pożyczki na kwotę 1816,4 mln zł. W roku 2007 żaden bank nie korzystał z pomocy BFG³⁸.

Podsumowanie

Rolą zaprezentowanych w opracowaniu norm ostrożnościowych jest zapewnienie odpowiedniego stopnia płynności finansowej banków, co wydaje się niezmiernie istotne w obliczu narastającego kryzysu na światowym rynku. Nie zastąpią one rzecz jasna aktywnej postawy banków w zakresie zarządzania płynnością. Działania banków mogą dotyczyć zarówno możliwości pozyskania środków na wypadek zachwiania płynności finansowej, jak i możliwości ulokowania nadwyżek w sytuacji nadpłynności.

W ostatnich latach w polskim sektorze bankowym mamy do czynienia z nadpłynnością. Potwierdzają to zaprezentowane dane analityczne. Jak wynika z tabeli 4 skala korzystania przez banki z kredytu refinansowego w analizowanym okresie była niewielka. Poza tym kierunek prowadzonych operacji otwartego rynku świadczy o tym, że w systemie bankowym występowała nadpłynność, którą bank centralny ograniczał sprzedając bankom papiery wartościowe w ramach tych operacji³⁹. Nabyte papiery wartościowe banki mogą traktować jako rezerwy płynności, jako aktywa przynoszące dochód, co ma wpływ na poziom rentowności, zwłaszcza biorąc pod uwagę spadek popytu na kredyty, a także mogą je

³⁶ Biuletyn Informacyjny NBP, 2002, nr 12, s. 39; 2003, nr 12, s. 33.

³⁷ *Elementy finansów i bankowości*. Red. S. Flejterski, B. Świecka. CeDeWu, Warszawa 2007, s. 183.

³⁸ www.bfg.pl.

³⁹ Por. *Operacje otwartego rynku na tle płynności systemu bankowego w 2001 r.* NBP, Warszawa 2002, s. 6 i *Operacje otwartego rynku na tle płynności systemu bankowego w 2002 r.* NBP, Warszawa 2003, s. 3.

wykorzystywać jako zabezpieczenie przy zaciąganiu kredytu refinansowego, w przypadku gdy wystąpi taka potrzeba.

Według danych NBP za ostatnie lata, zagrożenie banków komercyjnych ryzykiem utraty płynności było niewielkie, choć następuje jednak jego powolny wzrost. Generalnie w sektorze bankowym mamy do czynienia z ujemną luką płynności w okresie do 1 miesiąca i dodatnią luką płynności w okresie powyżej roku⁴⁰. Banki nadal dysponują jednak wysokim poziomem aktywów płynnych i wysoką bazą depozytów sektora niefinansowego. Pomimo braku zasadniczego zagrożenia płynności, KNF zaleca, aby banki wzmocniły zarządzanie ryzykiem płynności oraz starania o pozyskanie stabilnych, długoterminowych źródeł finansowania⁴¹.

SELECTED ASPECTS OF FINANCIAL LIQUIDITY MANAGEMENT IN THE BANKING SECTOR IN POLAND

Summary

Banks in Poland are bound by law to maintain payment liquidity corresponding to the extent and type of conducted activities in a manner that ensures that the bank meets all of its obligations upon their maturity. To this end they use the developed rules of liquidity management, taking into account the impact of market conditions. They also have to observe prudence norms, which include inter alia regulations concerning the volume of own funds and solvency ratio, mandatory reserves, and first of all the liquidity norms introduced in July 2008. These norms are to ensure the proper degree of financial liquidity but they will not replace the active policy of the banks in this area.

The activities of the banks can encompass both the possibility of acquiring funds when liquidity is disturbed (which is provided for in contingency plans) and the possibility of investing surpluses when there is overliquidity. The present study takes into consideration only selected possibilities, with special emphasis on the liquidity situation in the banking sector in 2002–2007.

In recent years we have been witnessing overliquidity in the banking sector, which is confirmed by the presented analytical figures. The extent to which banks used refinancing credit was very small in the period investigated. Moreover, the direction of the conducted market operations shows that there was overliquidity in the banking system, which the central bank tried to reduce by selling securities to the banks as part of these operations.

According to the NBP [National Bank of Poland] figures for the recent years, the risk threat that commercial banks would lose liquidity was small although it is slowly growing, nevertheless. Despite the fact that there is essentially no threat to liquidity, the KNF [Polish Financial Supervision Authority] recommends that banks strengthen their liquidity risk management and seek stable, long-term sources of funding.

Translated by Jerzy Adamko

---

⁴⁰ *Sytuacja finansowa banków w 2002 roku. Synteza*. NBP, GİNB, Warszawa 2003, s. 30; *Sytuacja finansowa banków w 2003 roku. Synteza*. NBP, GİNB, Warszawa 2004, s. 23; *Sytuacja finansowa banków w 2005 roku. Synteza*. NBP, GİNB, Warszawa 2006, s. 20–21; *Sytuacja finansowa banków w 2006 roku. Synteza, op.cit.*, s. 19–20; *Raport o sytuacji banków w 2007 roku, op.cit.*, s. 52–53.

⁴¹ *Ibidem*.